

زانکۆی سلیمانی

Computer Science

حکومهتی هه‌ریمی کوردستان / عێراق
وهزارهتی خویندنی بالاو تووێژینه‌وهی زانستی
سه‌رۆکایه‌تی زانکۆی سلیمانی
کۆلیژی په‌روه‌رده‌ی که‌لار
به‌شی زمانی کوردی

له‌خزمه‌تی نالی دا

به‌سه‌ر په‌رشته‌ی :
م. دارا جه‌مید

ناماده‌کردنی :
هیلال علی خسره‌و

سالی خویندن

0211 کوردی

1210 کۆچی

0211 زاینی

پيشكه شکردن

- 1 پيشكه شه به خوشك وبراى جوانه مه رگم ﴿خه وله وئاواره﴾ گيان كه نامادهم هه مووژيانم ببه خشم بوئه وهى بوته نهاساتيك بيان بينم .
- 2 پيشكه شه به باوكى نازيزو داىكى دئسوژم .
- 3 پيشكه شه به هه مووئه دهب دوستى

پیرست

1	پیشه کی
2	به شی یه که م ژیا نی نالی
4	به شی دووهم که سایه تی نالی
11	به شی سییه م ئایه (نالی, نالی, نالی) ه
13	به شی چوارهم نمونه یه کی شیعره هه جووه کانی
16	به شی پینجه م وینه ی شیعی لای نالی
17	لیستی سه رچاوه کان

پیشه کی

نالی یه کیکه له وکه له شاعیرانه ی که تاچه ندتویژینه وه و وردبینی بو شاعره کانی بکریت زیاده ره وی نیه نه گه ربلیین ناتوانین حه قی خو ی بدهینی و به ته واوی له مه به ست و بنج و بنه وانی شاعره کانی تی بگه یین، بو یه نالی نه و شاعیره یه که دوا ی خو ی چه ندین شاعیر هه و ئیان داوه پیشی بکه ون، نه ک هه رنه یان توانیوه به لکوز زیاده ره وی نیه نه گه ربلیین ته نانه ت نه یان توانیوه شان له شانی بدهن. بو یه لی ره دا هه و ئم دا وه به وزان یاریه که مه ی ده ربار ه ی خدر شا وه یس هه مه، وه کوحه زیکی خو م پیم خوشبو وشتیک له سه ره ئه م شاعیره پایه به رزه ی نه ده بی کوردی بکه م.

بیگومان هیچ شتیکیش به ده رنیه له که مووکوری، نه م باب ته یش که من هه ئم بژاردو وه به ده رنیه له و شتانه، بو یه دا واده که م له خوینه رانی ئازیزی به دل ئیکی گه وره وه له که مو کورتییه کانم ببورن. نه م را پورته ش له پینج به ش پیکه اتو وه نه مانه ن (ناسینی نالی، ئایه نالی یا خودنالی یا خودنالی) یه، وینه ی شاعیری لای نالی، شاعیری هه جوولای نالی، که سایه تی نالی) ه ئامانجی سه ره کی منیش ناساندنی که سایه تی خدر شا وه یسی مه زنه، چونکه هه ستم کردنالی خاوه نی که سایه تییه کی تاییه ت بو وه.

نه وکه مووکورییا نه شی له ئاماده کردن نه م رپورته دا هاتو ته ریم دیارترینیان نه بوونی سه رچا وه ویان که می سه رچا وه بو وه ونه بوونی کاتیکی زورتابتونم بته واوی حه قی خو ی بدهمی به هو ی سه رقائیم به خویندنی زانکو وه. هیوادارم سو دیک به خوینه رانی ئازیزو ئاو رپکی دئسو زانه شم له م شاعیره مه زنه دا بیته وه.

نالی کییه؟

نالی ناوی خدریان (خزره) نالی نه فندی کوری نه همه دشاوهیسی نالی به گی
مکایییه نازناویان ته خه لوسی شیعی (نالی) یه. له گوندی
(خاک و خول) له دهشتی شاره زووربه پیی هه ندیک سه رچاوه سالی
0011 زهاتووه ته دنیاوه. بیگومان راو بوچونی جیاوازه یه له سه رسالی له دایک بون
ومردنی. به پیی ریازی نه وسه رده مه, له سه ره تاوه قورنالی پیروژو ورده کتییی فارسی
خویندووه و چووه بو فقه قییه تی وله پیناوه و هرگرتنی زانستدا, شارودیهاته کانی کوردستان
گه راوه دوا پلهی خویندنی بریوه و نیجازهی مه لایه تی و هرگرتووه. به پیی هه ندی
سه رچاوه نه و شوینانهی که زورتیا یاندا ماوه ته وه (سنه و سابلغ و زه ریا و واقه رده داغ
وهه لبعه و سلیمانین)

نه وهی زانراوه وه یه ته مومژی سه رژیانی نالی نه رواندو ته وه, چونکه نه وه کو خوریک
وایه هرچه ندبته وی لیی نزیک بیته وه تیشک و گهرمای زوری دوورت ده خاته وه, نه وان
سحرونه فسون له ده وری رووداوه کان دروست ده که ن ئینجا خوشیان ده بنه لوغز, زانیاریمان
له به رده ستدانیه ئایه باوکی مه لابه و بیان ورزیریکی نه خوینده وار, دایکی نالیش
نه زانراوه ناوی چیه و نه زانراویشه له چ هوزوتیره و عه شیره تیکه. به لام به پیی
نه وزانیاریانهی له به رده ستایه پیده چیت باوکی نه م شاعیره زوومردبیت هه رته نیانم
تاقانه کوره شی له پاش به جی مابیت بویه دایکی نه رکی به خیوکردنی گرتووته نه ستو
هه رزوو خستویه تیه به ر خویندن. ده توانین بلین نالی گرنگترین شاعیری سه دهی نوزده یه
داهه زینهری رینسانسی نه ده بی کوردیه.

ده باره ی نه وهی که له سه ره تاوه نه م شاعیره مان به (خزر) ناو برد بیگومان به پشت به ستن
بووبه چه ندده قییکی شیعی خوی که ده لیت:

له بی تو ناوی به قامن ((خزر)) م فه یزی توره همه ت ومن سه وزه گیا

یا خود له ده قیگی شیعی دیکه داده لیت :

هر چه نده که عومری (خزر) و جامی جه مت بوو

چونکه نه مه لت زوره چ عومری کی که مت بوو

نه وه یجییگی داخه نالی له سه رده میگی زور کوندانه ژیاوه تا کومیژووی ژیانی دیار نه بیت
وکومه لیک بیروبو چونی جیاواز له سه رمیژووی له دایک بوون هه بوو بیت ، نه زانینی
عه یبه بو میلیله تیک سالی له دایک بوون و مردنی شاعیریکی ناوهای خوئی
نه زانیت . تاکه پاساویک هه بیت نه وه یه که گوایه ژیانی پر له نه هه مه تی وبی کیانی
میلله ته که مان هوکار بووه . به پیی سه رچاوه کان نالی تاوه کوته مه نی هه شت نو سالی
له گوندی خاک و خوئل ماوه ته وه ودایکی له و گونده خستویه تیه به رخویندن یه که م
گوند که نالی بوئی چوبیت وله ویوه گه شتی ژیانی به ناوچه کانی کوردستانا ده ست
پیگرد بیت گوندی قهره داغ بووه ، به پیی هه ندیک گیرانه وه ناوچه ی کوپه ش به دوا ی
خویندندا که راوه هه روه ها ها ته وه هه ولیرو له خانه قاکه ی ماوه یه ک ماوه ته وه . نالی
له ماوه ی ژیانیدا که سیکی خوشویستو وه به ناز ناوی (حه بیبه) یا خود (مه حبوب) بیگومانین
نه مه ناز ناوه و ناوی راسته قینه ی نه و که سه نیه ، چونکه نالی له سه رده میکدا ژیاوه که
عه شق و خوشه ویستی کاریکی بقه بووه ، جاچ جای نه وه ی ناوی
به ناشکرا بهینیت . ده گیر نه وه له ناوچه ی قهره داغ دوستیکی هه بووه به ناوی (نایشی) به لام
له هیج شوینیکی دیوانه که یداناوی نه هاتووه . نالی هه رچه نده خوئی خه لکی شاره زووره
به لام به شیوازی سلیمانی شیعی نویسه . نه م شاعیره مه زنه دوا ی نه وه ی له حه ج
که راوه ته وه نه سته نبول سالی 0011 ز دوور له خاک و خوئل وزیدی شاره زوورو مه لبه ندی
سلیمانی له ولاتی غه رییدا به ناچاری مالنواوی له ژیان کردووه .

که سایه‌تی نالی

بیگومان نالی خاوه‌نی که سایه‌تی وه‌ئسوکه‌وتی تاییه‌تی خوی بووه‌وه‌روه‌کوچون له‌شیوازی دارشتنی شیعر داکه‌سیکی تاییه‌ت بووه‌وه‌رئه‌م تاییه‌تیه‌ی نالی و‌امان لی‌ده‌کات بلین نالی دامه‌زین‌ه‌ری فه‌ره‌نگی کوردییه‌له‌قوتا‌بخانه‌ی نویی نه‌وکاته‌ی شیعی کلاسیکی کوردی، ده‌توانین نالی بکه‌ین به‌کلیلی قفلی شیعی کلاسیکی کوردی، هه‌روه‌کوچون مارف خه‌زنه‌داری خوالی‌خوش‌بووش به‌وشیوه‌یه‌له‌کتیبی (نالی وفه‌ره‌نگی نالی) وه‌سفی نه‌م که‌ئه‌شاعیره‌ی کوردی کردووه، بویه‌ده‌توانین بلین هیج که‌سیک پیش نالی نه‌یتوانیوه‌به‌وشیوازه‌تاییه‌تی وه‌ونه‌رییه‌به‌رزه‌شیعر به‌ونیتته‌وه‌و به‌شیوازیکی شیعر بنوسیت که‌هاوشانی بکات به‌زمانه‌گه‌وره‌کانی ده‌ور به‌رمان نه‌وه‌تا له‌پال به‌کاره‌ینانی زمانی شیرینی دایک که‌کوردیه‌ شیعی به‌ (عه‌ره‌بی و‌فارسی و‌تورکی) و‌تووه، نه‌مه‌جگه‌له‌وه‌ی نالی له‌سه‌رده‌می‌کداژیاوه‌که‌میلله‌تی کورد خاوه‌نی کیانیکی سه‌ربه‌خونه‌بووه‌وه‌میشه‌چاوی داگیر که‌رانی له‌سه‌ر بووه. له‌لایه‌کی تره‌وه‌ زمانی کوردی نه‌وکات زور له‌ئاستیکی لاوازدابووه، دوزمنان و‌افیری نه‌م میلله‌ته‌یان کردبووه‌که‌زمانی کوردی هیج هیج بایه‌خیکی نییه، نه‌مه‌جگه‌له‌وه‌ی که‌ئه‌وکات ریژه‌ی نه‌خوینده‌واری له‌ناومیلله‌تی کورد له‌ئاستیکی به‌رزدابوو، هه‌ر بویه‌ئه‌وکه‌سانه‌ی که‌خوینده‌واریش بوون له‌حوجره‌کانه‌وه‌فیری زانست وزانیاری ده‌بوون، بیگومان ده‌بووه‌زمانی عه‌ره‌بی فی‌ری زانستی شه‌ری ئیسلامی ببونایه، نه‌مه‌ش دوور که‌وتنه‌وه‌ی دروست ده‌کرد له‌نیوان نه‌وخویندکارانه‌ی له‌حوجره‌کانداده‌یان خویند له‌گه‌ل زمانی کوردی. بازوردوور نه‌روین ته‌نانه‌ت یه‌که‌م که‌سیک به‌زمانی کوردی (خوتبه‌ی) پوژی هه‌ینی وتبی خوالی‌خوش‌بووما‌مۆستا (عبدالکریمی موده‌ریس) بووه‌که‌نزیکه‌ی 51 سال پیش ئیستا. به‌داخه‌وه‌ته‌نانه‌ت دوزمنان له‌نیومیلله‌تی کوردوایان بئاوکردبووه‌وه‌که‌ (عه‌ره‌بی نه‌وه‌ل نه‌ست، فارسی شه‌کر نه‌ست، تورکی هونه‌ر نه‌ست، کوردی

گوی که رنه‌ست (نای که چند میله تیکی دامابووین هه‌میشه دوژمانا نمان
به‌هه‌مووشیوازیک دژایه‌تیا ن کردووین. به‌لام کاتیک خدرشاوه‌یس دیتنه‌ناودنیای
ئه‌ده‌بیات هه‌موونه‌وقسه‌هه‌له‌ق و به‌له‌قانه‌ی دهرباره‌ی زمانی کوردی ولاده‌نییت
وله‌ده‌قیکی شیعی جواندا که بو‌سه‌رده‌می خوی وئیستا و داهاتووش جیگای شانازی
هه‌موو کوردیکه کاتیک ده‌لیت:

ته‌بعی شه‌ککه‌رباری من کوردی نه‌گه‌رئینشاده‌کا

ئیمتیجانی خویه‌مه‌قسوودی له‌عه‌مدن واده‌کا

واته‌زه‌وقی من به‌لای کوردیداده‌چییت که به‌کوردی شیعر بلییم، له‌به‌رئه‌وه‌نیه‌که‌زمانی
کوردی ئاسانه‌ده‌سه‌لانی به‌سه‌ره‌ره‌بی و فارسیدانا‌شکی، به‌لکونه‌مه‌وی خوم‌تاقی
بکه‌مه‌وه‌بزانم شتیکی تازم له‌ده‌ست دی له‌مه‌وپیش که‌س نه‌یکردبی
که‌شیعروتنه‌له‌سه‌ره‌روزی عه‌ره‌بی به‌زمانی کوردی، یان نه‌ء.
نالی له‌نیومیلله‌تیک په‌روه‌ده‌ببوونیواران له‌پاش نویری عه‌س‌ده‌سته‌یه‌که‌ریش‌سپی
ومه‌لاو فه‌قییانی قه‌رده‌داغ له‌بناری گردیک کوریا ن ده‌به‌ست، له‌لایه‌که‌وه‌مزگه‌وتیان
لیوه‌دیاربوو، له‌دوو‌ریشه‌وه‌ریگه‌ی کانی ژنان ده‌بینرا. خدرشاوه‌یسیش وه‌کوهه‌موو جاریک
له‌وکوروکوبونه‌وه‌دانه‌دانا‌ماده‌بوو. له‌یه‌کیک له‌کوبونه‌وه‌کاندا دلی نالی ده‌شکینریت
چونکه‌یه‌کیک وتبووی:

ئه‌وه‌باوکی چه‌ببیه‌مرد، به‌لام تو‌چیده‌که‌یت به‌ماره‌یی؟

یه‌کیکی تروتبووی:

تونه‌وه‌نده‌چه‌ببیه‌ت خوشده‌ویت، نه‌گه‌ربیه‌ینی له‌سه‌رلباد ده‌ینوینی؟

که‌سیکی تروتبووی:

توده‌بییت مالت هه‌بییت نه‌وجابیر له‌ژن هینان بکه‌یته‌وه.

بیگومان که‌سایه‌تی نالی به‌شیوازیک بووکه‌هه‌روازوو وه‌لامی پرسپاری نه‌ده‌دایه‌وه.

به‌لکوهه‌لامه‌که‌ی دواده‌خست بوکاتیکی تر، تاوه‌کوبتوانییت به‌شیوازیکی شیعی زورجوان

وه‌لام بداته‌وه. که‌سایه‌تی نالی به‌شیوازیک بووه‌رشتیک کاری

تیبکردایه ، نه واما ناووینه و خه یال له میشکیده کولاً ، هه ربویه وه لایمی دواده خست تاوه کو
 نه م تاقیکردنه وه زیندوو هه بییت به هه ئینجانی پارچه شیعیکی وله دواى خویدا
 بلا و بکریته وه . بویه خدرشاوه یس بوئیوارهی داهاتوو پارچه شیعیکی زورجوانی کردبووه
 وه لایمی نه و پرسیارانهی لیبی کرابوونه مهش له کاتیگدا که نالی زورکه م شیعی بوخه لکی
 ده خوینده وه ، چونکه خه لکی به زوری نه خوینده واربوون وزورکه میان له شیعه کانی
 تیده گه یشتن ، هه ربویه نه و که سانهش که خدرشاوه یسیان دهناسی داواى
 شیعر خویندنه وه یان لینه ده کرد ، بویه له هه لیکدا که باسی حه بیبه هاته گوری به مشیوه یه
 وه لایمیان ده داته وه وه له پارچه شیعیکی زورجوانداده ئییت :

جه نانی وهك جینان کردم به مه ئوا

حه بیبه ی مایا و مائی ئاوا

حه ئالی بی نیکاحی حوری عه ینم

به جووتی نازیری شهرع و فه تاوا

زه فافه تگاهی په رده ی ئالی چاوم

موبارهك حه جله بی بوبوك وزاوا

سیداقتی روونما و وه سلی شاهید

له گهل شاییکه ران بیدهنگ و داوا

ویسائی بیکه م و که یفی حوزووری

له (نالی) گه رده پرسی یه عنی ئاوا

**واته : حه بیبه ی مایا و مایی _ خوامائی ئاواکا _ دئی وهك به هه شت ئاوه دان کردم وه کردی
 به جی و ماواى خوی .**

که دلم بوه به هه شت و یارتیییداجیگیربوو، نه بی وه کودانیشتوانی تری به هه شت حوری لی
 ماره ببری، بویه واگلینه ی چاویشمی پیشکەش ده که م، ده بانم حورییه سپیانه ی
 چاومی، یان گلینه ی چاوی وه ک حورییه می لی حه لال بیت به ماره ببری.
 په رده ی سووری خویناویش که به هو ی گریانی زوره وه به سه ررووی چاوماهاتوو، بی
 به شوینیکی پیروزی گواستنه وه وشه وی یه که م بوئه م بوک وزاویه.
 ماره بیه که شی نه وئاوینه یه بیت که تیاده رده که ویت که رووخساری خویه تی وشاهیدی نه م
 ماره برینه ش به یه ککه یشتنه که یان بیت وله گه ل شای _ که رانیشتا که برژانگه کانمن بی
 هه راو ئازاوه دانیشن.

نه که رباسی پیگه یشتنی، له پیگه یشتنی که س نه چووی بی چه ندوچونی یارنه پرس
 له نالی، له وه ئاما نه لی ئابم جوړه نه بی که حه بیبه وچاوه کانم به یه ککه یشتن.
 ئایاده توانین پرسین بوچی نالی سلیمانی به جیچه یشت و دووباره نه گه رایه وه؟
 بیگومان نه م پرسیاره وه ئامی زور له خوده گریت به ئام ئیمه هه ول دده دین به کورتی وه ئامی
 بدهینه وه وه وئده دین به پیی نه وزانیاریه ی له به رده ستان دایه وه ئامیکی کورت وپوخت
 بدهینه وه نه گه روه ئامه که شمان پرپه پیستی پرسیاره که نه بیت، نه واداوی لیپووردن
 له خوینه ران ده که ین، به ئام پیویسته پرسیاره که وه کوخوی وه ئام بدریته وه، به پیی
 پرسیاره که ش سه رته تاده بیت له وه وه ده ست پی یکه ین بوچی نالی شاری سلیمانی
 ومه ئبه ندی بابانه کانی به جیچه یشت؟

نه وه ی تانه مروزانراوه نالی دوستی نزیکي سلیمان پاشای بابان و نه حمه د پاشای کوری
 بووه، به ئام روون نیه هوکاری راسته قینه ی جیچه یشتنی سایمانی چی بووه، ئاخونه مان
 ژیان وداهاتی بووه یا خودمه ترسی گرتنی بووه له لایه ن عوسمانیه کانه وه، که واته
 بیگومانین نالی له سه رده می نه ماره تی باباندا ژیاوه و نه ماره تیکی گه وره ومه زن
 بووه فه رمانره وایی چه ندناوچه یه کی زوری کوردستانی باشوری ده کرد، نالیش
 که سایه تیه کی دیاروناشکه رای ناوئه م نه ماره ته کوردیه بووه وریزیکي زوری نه م

که له شاعیره یان دهگرت ، نالی په یوه نندییه کی زورباشی له گهل سلیمان پاشای بابان
وئه حمه دی کورید ابووه . به لگه شمان بو قسه که مان ئه م دیره شیعره یه که ده لیت :

ئهم تاقمه مومتازه که واخاسه ی شاهن

ئاشووبی دئی مه مله که ت وقه لبی سوپاهن

که هه مووی بریتیه له پیا هه ئدان ووه سف کردنی تاقمه سوپایه ک . ئه بی
ئه و سوپایه سوپای کی بووبی ، ئه گهره ی سلیمان پاشای کوری نه بووبی ، به تاییه تی
که کتیه کانی میژوونه ئین ئه م ئه حمه د پاشایه سوپایه کی ریک و پیک وتازه بابه تی
پیکه یناوه . به ئام نازانریت کاتیک نالی ئه م شیعره ی نووسیوه ، له سلیمانی بووه
یا خوددووربه دووربویمان گیراوه ته وه . یا خودمه به ستی سوپای سلیمان پاشای باوکی
ئه حمه د پاشای بابانه . بویه کاتیک ئه مارته تی بابان له سه رووبه ندی رووخان نزیک
ده بیته وه ، یا خودئه مارته تی بابان ده که ویتته له سه رووبه ندی رووخان ، نالیش برپاری
جیه یشتنی سلیمانی ده دات ، ده گیرنه وه که وانالی ته ئه او ئاخیکی هه یه ده بیچیتته وه
به چاوی پرفرمیسکه وه سلیمانی به جیده هیلت و به ره وشاری که رکوک به ری ده که ویت ،
ره نگه خوشی زانیبیتی که ئه مه دوا سه فه ریتی وه ره گیزناگه ریتته وه ، بویه له که رکوکیشه وه
به ره وغوربه ت به ری ده که ویت .

ئایا بوچی نالی دووباره نه گه رایه وه ؟

بیگومان نالی کاتیک دوورده که ویتته وه له شاری سلیمانی ، هه ست به وه ده کات چ ژیان
چ جوانی وچ به خشنده یه کی شاری له ده ست چووه ، وه کونادهم چون به هه شتی له ده ست
ده چیت . شیعره ی قوربانی توژی ریگه تم هه مان وینه ی تراجیدی ئاده مه که له به هه شت
ده رده کریت وله ویدانالی ماناوده لاله ته کانی شیعره که دابه ش ده کاته سه ردووته وه
له بیرکردنه وه دا ، به که میان دوزه خه که دووری ئه وده نوینی له شار ، ئه وی دیشیان
به هه شته که خودی شارووکوی ئه وشتانه ی تیایدان دهنوینی .

له هه ردووجه مسه ردانالی دهنوینیته وه کومروقییک که پییه کی له ئاسمانه و پییه که ی
دیکه ی له زه وی ، چاویکی له ده فقه وچاوه که ی دیکه ی له ژیان ، به ئا هه رگیزبه دوور له بیری

غه بیانیه تیك كه واقیع شوینی تیا دانابیته وه. چونكه له هه ردوودابه ش بووندا نالی
 نه وهنده واقعیانه بیرده کاته وه كه تا کوسنووری خو په رستیکی جوانکار نه وده نوینین.
 شارب هه مووماناکانیه وه به هه شتی مروقه له سه رزه وی، پرله خه یال و فه نتازیا، پره
 له نه فسانه و جوانی، پرله گول و سه وزایی ناوژیان. نه وده یه وی بگه ریته وه به هه شت
 و دوزه خ به جی بیلی، هه روه کوده بینین چه مکه کانی سووتان، رشه با، گریان و هاوار، قه لبی
 وهك ته نوور... هتدهاوده لاله تی ژیانی ناو دوزه خن، هه مووناماژهی جیاوازی ماناکانی
 دوزه خن كه کوتایبان نیه ته نهابه گه رانه وهی نه بیته بوشاری سلیمانی نه وشارهی ده بیته
 کوتاییهك بو هه مووماناکانی دوزه خ و نازارووسته مه کانی به رامبه ربه مه ش هه موو
 وه سفه سه رخراوه کانی دهق بو ناماژهدان به سیمای شارده گه نه ئاستی وینا کردنی
 به هه شتیانه ی شارکه (ناوه که ی وه کورووباری شه رابی ته هووره، ناوه که ی نورانیه و
 خه لکی له گونا هه کانی ده شواته وه، چه مکیکه که هه مووناسمانی تیداده بینیت به هه موو
 نه ستیره کانیه وه، وه کوشه هاییکی نووراوی، له ویدا روژوشه وه هه مووروناکین، وه رزه کانی
 هه مووبه هارن به کورتی شار (ریاضی رةوضه) باخچه ی به هه شته له سه رزه وی، که واته
 شارب له لای نالییه وه وه کوبه هه شت پیروژه. شار کوتاییه بوژیان له دوزه خدا، کاتیك نالی
 چامه به ناوبانگه که ی بو سالم ده نیریت چامه یه کی جوان ریك و پیك، ئیمه لییره داته نها
 یهك دیری نه و چامه یه ده خه ی نه روو که ده لیته:

نایامه قامی روخسه ته له م به یینه بیمه وه

یامه سله حهت ته وه ققوفه تایه ومی نه فسی سوور

واته: ناخوه لی نه وه هه یه له م ماوه یه دا بیمه وه بو سلیمانی، یا خودباش تروایه لی پاره ستم
 تاروژی قیامهت که هه مووزینده وه له سه رای مه حشه رداخر نه بنه وه و ئیمه ش له وی
 به دیداری یه کتر شاد نه بین و خوایش تو له ی له یهك کردنمان له به دکار نه ستینی.

نه وه تا پر سیارده کات له سالی شاعیر و ده یه وی بزانی ئایاده توانیت بگه ریته وه؟ سالمیش
 له وه ئامدا بو نالی له چامه یه کی دوور دیر ژدائیمه ته نهابه که دیری وه کوبولگه ده هی نینه وه

ده ئیت :

تو خوابلی به چه زه تی (نالی) ده خیلی به

به م نه وعه قه ت نه کابه سوله یمانیا گوزهر

واته : باروودوخی شاری سلیمانی نه وهنده خرابه بانالی تاوه کوباروودوخی شاری سلیمانی به م شیوه بیت هه وئی هاتنه وهنده ات بو سلیمانی .

لیره دانه وه مان بو روون ده بیته وه که سالم نه ی ویستوو نه نالی بگه ریته وه بو سلیمانی چونکه ره نگه له داخا خوئی بکوژیت (نه گیناله خه وما خوینی خوئی هه دهر) ,

نه م ناگادار کردنه وه یه ش نه وه ناگه یه نیت که نه گه ره اته وه ده سه ئاتی عوسمانیه کان ده یگرن یان خوینی ده ریژن به لکو, ده ئیت ده ترسم له خه می ویران بوونی شاری سلیمانیدا خوینی خوئی بریژیت, چونکه سالم له هیج شوینیکی چامه که یدا نا ماژهی به مه ترسی عوسمانیه کان نه کردوو بو سه رنالی. نه گه رتوزیک له دو چامه به ناوبانگه که ی نالی و سالی شاعیر ورد بینه وه ده بینین , له لایه که وه نالی پرسى گه رانه وه ی ده سپیریت به سالی شاعیر, که واته نالی هیج گومانی نه بووه له مه ترسی بو سه رژیانی له لایه ن عوسمانیه کانه وه, له لایه کی دیکه وه نالی ده یه وئی به پشتگیری که سانی دیکه وه بگه ریته وه نه ک به پشتگیری بابانه کان, که نه مه ش دیسانه وه نه وه ده سه ئینی که نالی هیج په یوه ستیکی سیاسی و پایه داری له گه ل بنه مائی بابانه کاندان نه بووه. به ئی نالی شاعیری گه وره ی کورده هر چه ندباس بکریت وتویژینه وه ی له سه ر بکه یین ره نگه نه توانین هه موونه یینییه کانی نه م شاعیره نا شکه رابکه یین, به هه رحال هه رچونیک بووبیت خدرشاوه یس شاری سلیمانی به جیده هیلیت ونازانین ئایاله کاتی جیهیشتنی شاری سلیمانیدا ئوری داوه ته وه بوشاریا خودنا, به ئانه گه رئاوریشی دابیته وه نه واه کوئاوردانه وه ی بووه بوشاری سلیمانی وخوشی پیده چیت دنیا بووبیت له وه ی که تاونه وکاته ی وئات خاوه نی خوئی ده بیت ئیدی ناتوانیت بگه ریته وه.

به شی سییه م :

نایا (نالی یاخود نالی یاخود نالی) به

له پیشداده بیټ واتای ئەم سی زاراوهیه بزانیټ به ئی سه ره تاواتای ((نالی))
له فەرهنگی بورهانی قاتیع دابه واتای نه یجه یه که ناوه که ی بوش بیټ به عه ره بی پی
دهوتریټ (مزمرا) واته شمشال , ههروهه به قه له می نووسینیش دهوتریټ
وبه وتا لباریکانهش دهوتریټ که له ناوقه له می نه یجه دایه . ((نال)) وشه یه کی کوردی
په تیه به (نال) ی قه له می ره صاصیش دهوتریټ واته ئه و ئه و ناله باریکه ره شه ی
که له ناوقه له می ره صاصدایه ,
ههروهه ناوی بانده یه کی بچوکی دهنگ خوشیشه . به مه عنای (نالین) یش
هاتوو . نه مانه هه موومه عنای (نال) ی فارسییه , به ئم نالی به لامی بچوک له زمانی
کوردی دازه همه ته دهست بکه ویت .

((نال)) واته (نه عمل) به واتای هه رشتیک له پی بکریټ و پی پی بپاریزیټ
یاخود به نالی ولاخیش دهوتریټ , ئه وهی جیگای باسه زورزه همه ته شاعیریکی گه وره ی
وه کونالی خو ی کرد بیته شتیکی سوای ژیر پیخراوی وه کونال .
((نالی)) به واتای بیده نگ , وشه ی نالی بیجگه له نازناویتی له هیج شوینیکی
ناودیره شیعه کانی نالی دا جیگای نابیته وه .
به دیره شیعیکی نالی ده توانین بیسه لنین که (نالی) ه نه ک (نالی و نالی) , وه کو
مه لاخدری شاهه یس له پارچه شیعیکی دده لیت :
نالی ومه سه لی حالی له ئه شکه نه جی ی غه مدا
وه کوناله له نه یدا وه کوناله قه له مدا

ئه مه له کاتیکی که به داخه وه , زورکه س به بی هیج به لگه یه کی زانستی ناوی ئەم شاعیره
گه وره ی میله ته که مانیان تیگدا وه , به بی ئه وهی هیج ئاوریک له داها تووبده وه
له خو یان پیرسن که واناوه ینانی ئەم شاعیره به م شیوازه ده بیته هو ی هه له کردنی چه ندین

كهسى تر، وههروههابه داخه وه به پيى هه نديك سه رچاوه گوايه چه ندين كوگاوجيگا
 له شاري سليمانى به ناوى (نالى) هوه ناوناوه .
 ماموستا خدرساوه يس ناسراوبه (نالى) زوركون نيه و له ناوچه ي سليمانيه وه زور
 دوورنه بووه له شاعيران وئه ده ب دوستان دووره په ريزنه بووه شيعر دوسته كاني سليمانى
 ناسويانه ، تائيستاهيچ كام له ماموستابه ريزانه ناوى خدرساوه يسيان به نالى
 نه بردووه ، به تاييه تى ماموستايانى خوالي خوشبوو (شيخ بابه ره سولى عه بابه يلى ، شيخ
 عه بدولكه ريمى برنده ، شيخ نورى شيخ ياباعه لى ته كيه يى ، مه لاعارفى چنگيانى ،
 مه لاموحه مه هدى چروستانى ، بيخودى شاعير ، پيره ميږد) هه موونه مانه (نالى) يان لى
 بيستراوه نه ك نالى . هه رچه نده سو پاس بو خودا تائيستا له زارى يه ك كه سه وه نه بيت
 كه خدرشاوه يسى به (نالى) ناوبرد بيت ، له هيچ كه سيكى تره وه نه م بيستووه .
 نه مهش نه وه روونده كاته وه كه نه وهى نوى له نه نجامى گه ران وبه دوا داچوون بو
 شيگردنه وهى واتاي شيعره كاني نالى نه وه روون بوته وه كه نابيت چيتر نازناوى نه م
 كه سايه تيه گه وره ي ميلله ته كه مان به بى به لگه بشيوينريت .

به شی چوارهم /

نمونه یه کی شیعره هه جووه کانی نالی

مه ستووره چه سناوئه دیه به حیسه ابی
هاته خهوم نه مشه وه به چ نازیك وعیتابی
هاتووم وتی عوقدهم هه یه قهت مومکینه وابی
هی تووم نه گهره م مه سنه له جهل که ی به جه وابی
هه رمه سنه له بیگری که به توشه رحی کرابی
مومکین نیه که س ده خلی بکا چین و خه تابی
نایینه به مایینه ده بی رهنگ نومابی
(مه ستووره) به مه ستووره ده بی موهره گوشابی
نوکتیکی زهریفه به نسیبی زوره فا بی
ته عریفی ده که م به لکوله بو دهر دشیفابی
نه م سیرره چیه میسلی سوهابی نه سوابی
دورری که وهک دورری سه مابی نه سه مابی
دوکانی توحه ف کانی چه یاکانی به قابی
قوبه ی له قیابی نوقه بابی نه قویابی

هه رچه نده به پيی هه نديک سه رچاوده وتریت ، ناتوانری بریاریکی ره هابدريت وئه م پارچه شيعره به هه جوودا بنريت ، لييره شدائيمه ته نهاواتای دييره شيعری يه که م ليک ددهينه وه ودواتر بومان ساغ دهبيتته وه که وائه م پارچه شيعره هه جووه يا خودنا واتای دييره که ش نه وه يه :

مه ستوره که به حساب نافره تیکی جوان وئه ديی داده نين؟!

ئه مشه وهاته خهوم به ئام چون نازیکی به سه ردا نه کردم و چون به گله يی ولومه بووليم . لييره دا که سه ره تاي شيعره که يه تی بو مه ستوره خانمی نه رده ئانی سه سورمانی شاعيره رده که ویتا (ده بينم) له وهی که پرسيارده کات و سه ريشی سوورده ميني له وهی که مه ستوره به حساب باش وروشن بيره ، که واته روونه که ئه م پارچه شيعره هه جووه نه ک پيا هه ئدان .

ئه مه له کاتيکدا که به داخه وه ماموستا گيوی موکريانی له له وسه ره تايه دا که بو (ديوانی نالی) دواي چه ندين تانه وته شه رده ئی نابرووی مه ستوره ی بردو وه وله سنووری شيواز (ئه دهب) زورت پيه ريوه ... هه زارمه خابن! .

هه روه ها پاشوتاره که ی ماموستا گيو موکريانی ، ماموستا موحه مه ده ئه مين کار دو خيش وتاریکی به ناو نيشانی (به دبه ختی شاعیر و نوسه ره کا نمان) هه مان گله يی له نالی کردو وه . هه روه ها (که ژال نه حمه د) له چاوپيکه وتنيکدا ده ئیت نه وانهی پشتگیری له هه جووه که ی (نالی) ده که ن بير کرده وه يه کی پياوسالار ييه! .

به ئی راسته نکوئی له وه نا کریت که واخدر شاوه یس (نالی) هه جووی مه ستوره خانمی کردو وه به ئام خونالی بابه تیکی ئه دهبی نووسيو وه ئه دهبیش خوئی نابه ستیتته وه به هيج کوټ و به نديکی کوټه لگا وه ئه مه له لايه که وه ، له لايه کی تره وه با پرسياریک له خومان بکه ين ، ئه گهر (نالی) ئه و پارچه شيعره ی بو مه ستوره نه نوسيبايه ، ئايه نه بوونی پارچه شيعریکی داشورين (هه جوو) به وئاسته به رزووینه شيعریه که مووکوری نه ده بوو بوئه دهبی کوردی؟ ئه مه له کاتيکدا که شاعیر له وسه رده مه دابه نه بوونی شيعری داشورين

جیگای که موکورتی بوو، واته شیعیری داشورین لهوسه رده مه داشتیکی باوبوو و به
پیوستیییه کی نه ده بی زانراوه. بویه لیره داده ئیین خوزگه (نالی) شیعیری داشورینی زورتی
هه بایه به وئاسته به رزه ی که واهه جووی مه ستووره ی پی کردبوو، چونکه به بونی نه و
به ره مانه نه ده بی کوردی زیاتر پی ده وئله مه ندده بوو.

به شی پینجه م :

وینه‌ی شیعی لای نالی

نالای یه کیکه له وشاعیرانه‌ی که هه مووشیعره‌کانی خاوه‌نی وینه‌ی هونه‌ری به‌رزه له‌گه‌ل ری‌ککه‌وتنی کیش و سه‌روا ﴿وه‌زن و قاقیه﴾ بی‌گومان هه‌رشیعریک خاوه‌نی وینه‌ی هونه‌ری نه‌بی‌ت ناتوان‌ری‌ت به‌شیعیرناو‌بری‌ت، که‌واته‌وینه‌ی شیعی به‌قه‌ده‌رکیش و سه‌روا گ‌رنگ بووه‌له‌شیعردا، بوئه‌وسه‌رده‌مه‌ی نالی چونکه‌ئی‌مه‌باس له‌کلاسیزم ده‌که‌ین. وه‌کو‌پیش‌تر‌ن‌ما‌ژ‌ه‌مان بو‌کرد‌ن‌الی توانیویه‌تی به‌ه‌ه‌رسی‌ زمانی (کوردی، فارسی، عه‌ره‌بی) شیعر بنوسی‌ت، هه‌ربو‌ نمونه‌به‌ زمانه‌ عه‌ره‌بییه‌که‌ وینه‌ی وای دروست کردووه‌ که‌ مرو‌ق‌ سه‌رسام ده‌کات. ئی‌مه‌ لیره‌دان‌اتوانین هه‌مووشیعره‌کانی نالی بخه‌ینه‌روو، ته‌نه‌اده‌توانین شیعیکی خدرشاوه‌یس به‌ نمونه‌به‌ینینه‌وه‌ که‌ به‌ زمانی (کوردی و عه‌ره‌بی) نویسیویه‌تی جگه‌ له‌ری‌ککه‌وتنی کیش و سه‌رواته‌نانه‌ت شیعره‌که‌ نه‌گه‌رئی‌ی ورد بینه‌وه‌ ده‌بینین خاوه‌نی دوو وینه‌ی نه‌ده‌بییه‌ که‌ وینه‌ی یه‌که‌میان عه‌ره‌بییه‌ وشوبه‌اندووییه‌تی به‌وینه‌یه‌کی کوردی.

ئه‌مه‌ش ده‌قی شیعره‌که‌یه‌ که‌ ده‌ئیت :

ده‌خیلت به‌ نه‌خیلی یا روتابی   **وه‌ها شیرین وسینه‌نهرم ودل ره‌ق**

واته : له‌رپی خودا پی‌م بلی، تو‌چیت، دارخورمای، وادلت که‌ ناوکی خورماکه‌یه‌ نه‌وه‌نه‌ نه‌وه‌نده‌ره‌قه، یان خورمای سلی تازه‌ی واتامت شیرین وسینگت که‌ گو‌شته‌که‌یه‌تی نه‌وه‌نده‌ نه‌رمه‌؟

به‌گشتی وینه‌ی شیعره‌که‌ به‌بو‌چونی خوم به‌م شیوه‌یه‌که‌ واوینه‌ی بالای ده‌زگیرانه‌که‌ی به‌ داری خورما چواندووه‌ و ده‌زگیرانه‌که‌شی به‌ خورما، لای هه‌موومان ئاشکه‌رایه‌ که‌ خورما یه‌کیکه‌ له‌به‌رو بوومه‌ شیرینه‌کان وه‌خورماش ناوکی‌کی ره‌قی هه‌یه‌.

واته : به‌د‌ل‌داره‌که‌ی ده‌ئیت تو‌چیت؟ بالات وه‌کو‌داری خورمایه‌وله‌ خو‌شه‌ویستیدا وه‌کو‌ خورما شیرینیت و خاوه‌نی جه‌سته‌یه‌کی نه‌رم و نیان و دئیکی ره‌قی .

ليستی سهرچاوه کان

ديوانی نالی	محمد مهلاکه ریم	-0
بارانی سلیمانی	محمد صالح دیلان	-2
نالی له دهفته ری	د. مالرف خه زنه دار	-3
نه مریدا		
نه جات همید	گوڤاری کاروان ژ-236-2112	-4
دلشاد عبدالله	گوڤاری روڤار ژ-64-2100	-5
ئه نته رنیت ت (k n n)	له لوتکه دا	-6